

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

פרק ראשון – גאוגרפיה של ארץ ישראל

הנבחרים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 1-7

שאלה 1- גבולות ישראל

סעיף א'

(1) הגבול שעבר בתוך ירושלים לאחר מלחמת העצמאות הפריד בין ירדן ובין ישראל. מעמדו הבינלאומי היה: גבול זמני (גבול הפסקת אש).

(2) תוואי הגבול שעבר בירושלים לא תאם את תכנית החלוקה של האו"ם. בתכנית החלוקה נקבע שירושלים תיחשב כשטח בינלאומי, בפיקוח בינלאומי. ירושלים על פי תכנית החלוקה, אמורה הייתה להיות בתוך השטח של המדינה הערבית המיועדת, ולא בשטח ישראל.

סעיף ב'

בעקבות מלחמת ששת הימים הגבול בין ירדן ובין ישראל נע מזרחה, וכל שטחה של העיר ירושלים, עבר לשליטת ישראל (עם כיבוש יהודה ושומרון ומזרח ירושלים מידי ירדן).

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונסטים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

שינויים נוספים בגבולות ישראל בעקבות מלחמת ששת הימים (על הנבחן לציין אחד):

- כיבוש חצי האי סיני ורצועת עזה מידי המצרים, ותזוזת הגבול לכיוון דרום מערב עד לתעלת סואץ ומפרץ סואץ.
- כיבוש רמת הגולן מסוריה ותזוזת הגבול לכיוון צפון מזרח.

שאלה 2 – עיצוב הנוף

סעיף א'

בתמונה 1 – מצוק כורכר חופי.

בתמונה 2 – חוף גידוד (טבלת גידוד).

סעיף ב'

הקשר בין שתי צורות הנוף – בעקבות נסיגת מצוק הכורכר החופי מזרחה, שארע עקב תהליך גידוד (כרסום) של גלי הים בתחתית מצוק הכורכר, נוצר חוף גידוד (טבלת גידוד), שהוא חוף סלעי שבנוי משרידים של מצוק הכורכר החופי. מצוק הכורכר החופי מתמוטט ונסוג מזרחה, בשל העובדה שהחוף החולי נעשה צר, עקב אובדן חול. כמות החול המגיעה לישראל פוחתת בשל שוברי הגלים של מרינות ובשל סכר אסואן על הנילוס במצרים.

סעיף ג'

קשיים שיש לאדם מטבלת גידוד (על הנבחן לציין אחד):

- פגיעה בחופי רחצה ובנגישות של מתרחצים.
- הרס בתי גידול של בעלי חיים.

או:

קשיים לאדם במצוק הכורכר (על הנבחן לציין אחד):

- הרס בתי גידול של בעלי חיים בעת התמוטטות.
- סכנה למבנים ארכיאולוגיים על המצוק.
- סכנה להרס של מבנים ותשתיות שמוקמים על מצוק הכורכר.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

דרכי התמודדות עם הקשיים (על הנבחן לציין אחת):

- חיזוקים הנדסיים (קירות תומכים ורשתות) בתחתית המצוק.
- הנחת שרולי חול בתחתית המצוק, לעצירת אנרגיית הגלים ולמניעת התמוטטויות נוספות.

שאלה 3 – נצרת

סעיף א'

נצרת שוכנת בצפון ישראל, ביחידת נוף הררית, הרי נצרת.

סעיף ב'

נצרת היא גלעין מטרופולין בהתהוות לפי הנתונים הבאים:

- ההתפשטות המרחבית וגידולה הפיסי של נצרת, תוך שהיא בולעת יישובים סביבה (זחילה עירונית) משנת 1948 ועד אחרי 1994. חיבורה הכמעט פיזי של נצרת אל נצרת עילית.
- מערכת כבישים עם נגישות גבוהה ליישובים מסביב.

סעיף ג'

המאפיינים של העיר נצרת, שמאפשרים לה להיות גלעין של מטרופולין (על הנבחן לתאר שניים):

- מספר רב של יישובים, ערביים ויהודיים, הממוקמים בקרבת העיר נצרת, להן היא יכולה להעניק שירותים ברמה גבוהה, בעיקר שירותים ציבוריים ומנהלתיים.
- בעיר יש מקומות עבודה המהווים גורם משיכה לאוכלוסיית האזור.
- בעיר קיימת מערכת תחבורה יחסית מתקדמת.

שאלה 4 - מסחר

סעיף א'

הגורמים לעליה במספר הקניונים (על הנבחן לציין שניים):

- עלייה ברמת החיים – בתרבות הצריכה.
- עלייה בזמן הפנוי – הקניון כמרכז בילוי (שופינג).

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

- יתרונות הקניון – ריכוז קניות במקום אחד, בתנאי מזג אוויר נוחים וללא בעיות חנייה. כמו כן, ריכוז מגוון ורחב של חנויות ומותגים.
- תהליך הגלובליזציה.
- גידול באוכלוסייה.

סעיף ב'

(1) הגורמים למעבר למרכזי מסחר גדולים בשולי הערים (על הנבחן לציין שניים):

- מחירי קרקע גבוהים במרכז העיר, לעומת קרקע זולה בשולי העיר.
- עליה ברמת המינוע – יכולת של אנשים להגיע ברכב פרטי אל מרכזי הקניות גדולים מחוץ לעיר.
- מיקום בסמוך לצירי תחבורה ראשיים עם נוחות הגעה.
- היעדר בעיות חנייה בשולי הערים.
- תהליך הפירבור.

(2) החסרונות של מרכזי הקניות הגדולים בשולי הערים (על הנבחן לציין שניים):

- שקיעה כלכלית של המסחר במרכז העיר – רחובות ראשיים שהיו מרכזי מסחר וקניות איבדו מחשיבותם. סגירת חנויות קטנות ברחובות הערים. חנויות קטנות במרכז העיר מתקשות להתחרות בחנויות הגדולות של מרכזי המסחר בשולי הערים.
- צמצום שטחים פתוחים, כולל פגיעה בבתי גידול של בעלי חיים.
- הגדלת זיהום האוויר מתחבורה.

שאלה 5 – רכבת קלה

סעיף א'

שני המאפיינים של רכבת קלה שתורמים ליעילותה:

- מהירות הנסיעה ללא פקקי תנועה.
- הסעת אלפי אנשים.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הבירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

סעיף ב'

שתי ההשפעות הרכבת הקלה על איכות הסביבה בעיר:

- צמצום זיהום אוויר באמצעות שימוש ברכבת חשמלית.
- צמצום מטרדי רעש מכלי רכב.

סעיף ג'

הרכבת הקלה מסייעת לפיתוח המסחר בעיר, בכך שהיא מאפשרת הגעה ישירה של לקוחות רבים יותר אל חנויות במרכז העיר, בלי בעיות חנייה. לאורך תוואי הרכבת הקלה ניתן לפתח חנויות נוספות.

שאלה 6 – פיתוח בר-קיימא

סעיף א'

תכנית מתאר ארצית' (תמ"א) היא תכנית שמסדירה את הבנייה בישראל, וחלה על כולה. התכנית מפרטת ברמה עקרונית את שימושי הקרקע השונים כגון: בנייה, תחבורה ועוד. חשוב שתכנונם של יישובים חדשים יהיה בהתאם לתכנית המתאר הארצית, על מנת להתחשב בקרקע המוגבלת במדינת ישראל, מתוך מחשבה על הדורות הבאים (פיתוח בר-קיימא). תכנון מוסדר, הינו תכנון לטווח ארוך, בו תכנית המתאר הארצית עונה על צרכי האוכלוסייה ועל התפתחות המדינה, הן בהווה, והן מתוך הסתכלות על העתיד. בנייה לא מוסדרת, ולא מתוכננת לפי תמ"א, תגזול שטחים רבים ותפגע במשאבי טבע, כמו שטחים פתוחים.

סעיף ב'

- שתי בעיות בתחום איכות הסביבה שעלולות להיווצר בעקבות הקמת יישובים חדשים בנגב:
- פגיעה בשטחים פתוחים – בנייה של יישובים חדשים, דורשת הקמת תשתיות חדשות כגון: כבישים, מגורים, מוסדות ציבוריים וכו'. דבר זה יפגע הן בשטחים הפתוחים והן בנוף, וזאת במקום להגדיל את היישובים הקיימים, בהן קיימות תשתיות מוסדרות.
 - פגיעה במגוון בעלי חיים וצמחייה – הקמת יישובים חדשים פוגעת במגוון ייחודי של בעלי חיים וצמחים, הקיימים בנגב.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

טיכונטריים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

סעיף ג'

התועלת בהקמת יישובים חדשים בנגב, הינה חיזוק השוליים של המדינה. הקמת יישובים חדשים, תעודד הגירה של אוכלוסייה מאזור הגלעין אליו. דבר זה יעודד הקמה של מרכזי תעסוקה ושירותים, דבר אשר יגדיל את מגוון התעסוקה באזור, יצמצם את האבטלה, וכך יצטמצמו הפערים בין הגלעין ובין השוליים בישראל.

פרק שני – גאוגרפיה של המזרח התיכון

הנבחנים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 8-12

שאלה 8 – סחר חוץ

סעיף א'

המשותף למוצרים שמדינות אלו מייצאות (טקסטיל, פירות וירקות, נפט) הוא: אלו חומרי גלם, בעלי ערך כספי נמוך יחסית. מדובר במשאבים הנמצאים באזור, בחלק ממדינות המזרח התיכון, והם דורשים ברובם כוח אדם רב, לא מקצועי ולא מיומן (פרט לנפט, אשר הינו חומר גלם הנמצא בחלק ממדינות המזרח התיכון ומיוצא כחומר גלם, ולא כמוצר מוגמר).

המשותף למוצרים שהן מייבאות (מכוונות, כלי תחבורה ומוצרים פטרוכימיים) הוא: מדובר במוצרים מוגמרים (שאינם חומרי גלם) הדורשים מיומנות, השכלה והון ברמה גבוהה יותר, על מנת לייצר אותם.

בחלק ממדינות המזרח התיכון ישנו כוח אדם לא מקצועי ולא מיומן, ולכן מדינות אלו נאלצות לייבא מוצרים אלו.

סעיף ב'

במדינות המזרח התיכון אין איחוד כלכלי, משום שלרוב המדינות יש את משאב הנפט. עובדה זו כורמת לכך שלכל אחת מהן יש בסיס כלכלי, ולכן אין צורך באיחוד כלכלי, כמו השוק האירופאי המשותף.

או:

משאב הנפט אינו מצוי בכל מדינות המזרח התיכון, ולכן מדינות בעלות משאב זה, אינן רוצות לסייע כלכלית, על חשבונן, למדינות העניות יותר, שאין בהן את משאב הנפט.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

שאלה 9 - תחבורה

סעיף א'

- הגורמים להבדלים בין המדינות מצרים ואירן במספר שדות התעופה (על הנבחן לציין שניים):
- אוכלוסיית מצרים מרוכזת בעיקר באזור אחד, לאורך הנילוס ובעיקר באזור הדלתא. לעומתה, אוכלוסיית אירן מפוזרת במדינה על פני שטח גדול יותר, ולכן יש צורך ביותר שדות תעופה, על מנת לאפשר נגישות גבוהה יותר לאוכלוסייה.
 - אירן גובלת עם מספר רב של מדינות ביבשת אסיה, והיא מהווה מעין גשר בין יבשות (מאירופה לאסיה), כנתיב אווירי. לכן מספר שדות התעופה בה גדול יותר, לעומת מצרים.
 - רמת הפיתוח של אירן גבוהה יותר מאשר של מצרים, לכן יש לה את היכולת הכלכלית להקים שדות תעופה רבים יותר, על מנת לשרת את אוכלוסייתה.
 - בשל אופייה הטופוגרפי ההררי של אירן, וגודלה הרב, יש קושי לפתח תשתיות של מסילות ברזל וכבישים. על מנת לאפשר נגישות מהירה בתוך המדינה עצמה (טיסות פנים) אירן הקימה מספר רב של שדות תעופה.

סעיף ב'

לשדה התעופה של קהיר חשיבות בין לאומית רבה, משום שמצרים מתפקדת כ"מדינת שער" ליבשת אפריקה, ומהווה גשר בין יבשות, כנתיב אווירי למדינות באפריקה. בנוסף, קרבתו היחסית של השדה לאירופה, מקנה לו חשיבות בינלאומית, בתחומי התיירות והפיתוח העסקי.

שאלה 10 – זיהום אויר

סעיף א'

(1) מיון המדינות:

קבוצה ראשונה – ערב הסעודית וכווית.

עיקרון המיון הוא: פליטה גבוהה של פחמן דו חמצני או: מדינות הנפט.

קבוצה שנייה – מצרים וירדן.

עיקרון המיון הוא: פליטה נמוכה של פחמן דו חמצני או: מדינות שכלכלתן לא מבוססת על נפט.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

טיכונטרים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

(2) הגורמים לפליטת פחמן דו חמצני במדינות שונות (על הנבחן היה לבחור במדינה אחת ולהסביר שני גורמים):

כווית – מדינת נפט עם תעשיית נפט רבה ובתי זיקוק, תחבורה רבה עקב רמת חיים גבוהה יותר.
אז:

ירדן – מדינה מדברית, שרוב שטחה אינו מיושב, וכן מעט תעשייה.

סעיף ב'

קשיים של מדינות המזרח התיכון להפחתת זיהום האוויר (על הנבחן לציין שלושה):

- מחסור בהון ומחסור בטכנולוגיה "ירוקה".
- חוסר השכלה.
- רמת מודעות סביבתית נמוכה – מרבית המדינות מוטרדות מבעיות חברתיות, וכלכליות, ביטחוניות- פנימיות או ממלחמות אזרחים.
- קושי להשיג שיתוף פעולה בין מדינות, בשל רמות פיתוח שונות.

שאלה 11 – תעלת סואץ

סעיף א'

חשיבותה הבינלאומית של תעלת סואץ – קיצור נתיב השייט להובלת מטענים מהמזרח הרחוק או מאסיה אל אירופה, מבלי להקיף את כל אפריקה.

גורמים לירידה בשימוש בתעלת סואץ בעשורים האחרונים (על הנבחן לתאר שניים):

- רוב הנפט המזרח תיכוני מיוצא למדינות אסיה דרך מיצר הורמוז ופחות לאירופה, בשל המעבר לאנרגיה יותר "ירוקה" של מדינות המערב.
- יש מיכליות נפט ענקיות וכלי שיט גדולים שלא יכולים לעבור בתעלת סואץ הצרה יחסית.
- הובלת נפט בצניורות אל חופי הים התיכון בדרך יבשתית הינה קצרה יותר.
- בתחום הובלת הנוסעים איבדה התעלה מחשיבותה, בשל העדיפות לשימוש בתחבורה אווירית מהירה יותר.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

סעיף ב'

ההשפעות שיש לתעלת סואץ על הכלכלה ו/או על ההתיישבות במצרים (על הנבחן לציין שתיים):

- מקור הכנסה חשוב – מעלה את התמ"ג על ידי גביית דמי מעבר מכלי שיט.
- אזור מועדף לפיזור אוכלוסייה מעמק הנילוס הצפוף, בשל קרבתה לריכוז האוכלוסייה הגדול בדלתא ובעמק הנילוס (פיתוח ערי התעלה). היא תשמש גם כ"קרש קפיצה" לפיתוח חצי האי סיני.
- יצירת מגוון של מקומות תעסוקה במסחר, בתעשייה, בשירותים ובתיירות.

שאלה 12 – מאמר עיצוב הנוף העירוני בקהיר

סעיף א'

עיצוב הנוף במשטרים פוליטיים-כלכליים שונים (על הנבחן היה להסביר שתי תקופות):

התקופה המוסלמית:

- המצודה – שימשה למגורי המושל וריכוז המנגנון השלטוני של העיר.
- שוק חאן אל חליל – קהיר שימשה כעיר עולם וכמרכז למסחר בינלאומי.
- מסגד אל אזהר – קהיר שימשה כמרכז דתי ומקום משכנם של מנהיגים רוחניים של העולם המוסלמי. לימים התפתחה בו אוניברסיטה ללימוד האסלאם.

התקופה הקולוניאליסטית:

- העברת מוקד הכוח הפוליטי מהמצודה אל ארמון עבדין.
- בנייה בסגנון אירופאי של ארמונות מפוארים ושכונות מגורים יוקרתיות בסגנון אירופאי – וילות מפוארות. לדוגמה רובה מעדי.

התקופה הסוציאליסטית – קהיר משמשת כמרכז מנהלי:

- הקמת בניין המוג'מעה – בניין משרדים גדול על מנת שיהיה היכן לאכלס את כוח האדם הפקידותי הגדול. הקמת נאצר סיטי.
- הקמת בנייני מגורים צפופים בסגנון סובייטי, כדי לאכלס רבים שהיגרו מהכפרים אל קהיר.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

טיכונטרים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

התקופה הקפיטליסטית:

- בנייה של פרברים בסגנון אמריקאי – עיר הגולף, בברלי הילס.
- פתיחות כלכלית למערב ולכן הקמת מרכז הסחר העולמי ובניין משרד החוץ החדש.

סעיף ב'

בתקופת שלטונו של איסמעיל פאשה, יחסו לתקופה המוסלמית שקדמה לו היה יחס מזלזל. הוא הכריז "ארצי אינה עוד באפריקה, היא באירופה". הוא ייחס חשיבות מעטה לערכים ולאידאולוגיה של התקופה המוסלמית. לצורך סלילת שדרה רחבה, שתוביל מהמצודה אל גני אוזבכיה, שליד ארמון עבדין, הוא הרס מבנים מהתקופה המוסלמית. בנוסף, איסמעיל פאשה הוציא צו האוסר על שימוש במשרבייה המוסלמית המסורתית.

לעומת זאת, בתקופה הקפיטליסטית, הממשלה משמרת ומשקמת את האזור המוסלמי, משיקולי תיירות ומזדהה עם הערכים של התקופה המוסלמית. יחסה לתקופה המוסלמית הוא יחס מכבד ואוהד.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הבירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

